

ความอัศจรรย์ 8 ประการของพระธรรมวินัยและมหาสมุทร

The Eight Miracles of Dhammavinaya and Ocean

ชูชาติ สุทธะ

Chuchat Sutta

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus
Corresponding Author, E-mail: chusutta99@hotmail.com

บทคัดย่อ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีความลึกซึ้งอย่างยิ่ง บางหลักธรรมมีความเกี่ยวกับทางโลกที่เรียกว่า โลกียธรรม บางหลักธรรมเกี่ยวกับการหลุดพ้นเรียกว่า โลกุตระธรรม หลักธรรมทั้งสองลักษณะเน้นการพัฒนาทั้งด้านศรัทธาและปัญญาควบคู่กันอย่างถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นความงามของหลักธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าและเป็นการอัศจรรย์ทั้ง 8 ประการ ดังที่พระพุทธองค์เปรียบเทียบกับด้วยความอัศจรรย์ของมหาสมุทร ดังนี้

1) มหาสมุทรมีสภาพต่ำ ลาดและลึกลงไปโดยลำดับ ไม่ลึกชั้นดังไปพันทีเหมือนพระธรรมวินัยที่มีการศึกษา บำเพ็ญและปฏิบัติไปตามลำดับ 2) มหาสมุทรมีปกติคงที่ไม่ล้นฝั่ง เหมือนสาวกที่ไม่ละเมิดสิกขาบทที่พระพุทธองค์เราบัญญัติไว้ 3) มหาสมุทรมิได้อยู่ร่วมกับซากศพ เหมือนบุคคลที่ผู้ทุศีล มีธรรมเลวทราม สงฆ์ก็ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น 4) มหานทีทุกสายไหลลงมหาสมุทรแล้วทิ้งชื่อเดิมของแม่น้ำ เหมือนบรรพชิต 4 คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วละชื่อและโคตรเดิมของตน 5) แม่น้ำทุกสายไหลรวมลงมหาสมุทร มหาสมุทรก็ไม่พร่องหรือเต็ม เหมือนภิกษุจำนวนมากปรินิพพานด้วยอนุภาติเสสนิพพานธาตุ ก็ไม่ทำให้นิพพานพร่องหรือเต็มได้ 6) มหาสมุทรมีสรสเดียว คือ รสเค็ม เหมือนพระธรรมวินัยนี้มีรสเดียว คือ วิมุตติรส 7) มหาสมุทรมีรัตนะมากเหมือนพระธรรมวินัยนี้มีรัตนะมากหลายชนิด และ 8) มหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ใหญ่ เหมือนพระธรรมวินัยเป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ อริยบุคคล 8 จำพวก ฉะนั้น

คำสำคัญ: ความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย; ความอัศจรรย์ของมหาสมุทร;
อุปมาอุปไมยหลักธรรม

Abstract

The principles of Buddhism are very deep. Some are concerned with mundane world called Lokiya Dhamma and some are supermundane called Lokuttara Dhamma. Both kinds of Dhamma emphasize on faith and wisdom developments properly. These are a beauty and miracle of Dhammavinaya in Buddhism. The Buddha compares the Dhammavinaya with the ocean into eight miracles as follows:

1) The ocean is low, sloping, and deep down in sequence, not immediately steeped. Like a Dhammavinaya, it has the disciplines to study (Sikkhā), practical way (Dhūta), and principles (Bhodhipakkhiyadhamma) in sequence; 2) the ocean is normally stable and not overflowed. Like a Dhammavinaya, disciples do not violate the precepts that the Buddha has formulated; 3) the ocean does not coexist with corpses. Like a Dhammavinaya, people who are bad behavioral, monks do not coexist with these people; 4) all rivers flow into ocean and abandon the original name of them. Like the four castes of Brahma system, when all castes ordain as a monk, they will abandon their own castes; 5) when rivers flow into ocean, the ocean is never decreased or increased. Like many monks who get Nibbana, it is never empty or full of enlightened people; 6) the ocean is only tasteful of salty. Like a Dhammavinaya, it is only tasteful of liberation; 7) the ocean has many treasures. Like a Dhammavinaya, it has many valuable doctrines; and 8) the ocean is the habitat of many animals. Like a Dhammavinaya, it is the dwelling place of the four groups of the great enlightened one.

Keywords: Miracle of Dhammavinaya; Miracle of Ocean;
Dhamma Metaphor

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชั้นวรรณะ โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวาย เพื่อดับต้นเหตุของความทุกข์ พระพุทธศาสนามีวิธีการแห่งหลักธรรมคำสอนที่เป็นจุดแห่งความคิดมากมาย โดยอาศัยความศรัทธาเป็นพื้นฐานและมีปัญหาเป็นผลที่เกิดตามมา

พระพุทธศาสนามีความสำคัญหลายประเด็นมีหลักคำสอนสำหรับพัฒนาบุคคลให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งชีวิตบนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง มีข้อปฏิบัติในการฝึกฝนอบรมตนด้วยการให้ละความชั่ว ประพฤติดีและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาตนต้องเริ่มต้นด้วยมีศรัทธา คือ มีความเชื่อที่ถูกต้องในหลักเหตุและผลโดยอาศัยปัญญาเข้าไปกำกับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ แต่การที่คนเราจะมีปัญญาได้ ตนเองต้องรู้จักคิด รู้จักอบรมปัญญาให้เกิดขึ้น ด้วยการฟังจากบุคคลอื่นบ้าง จากการอ่านตำราบ้าง จากการคิดค้นด้วยตนเองบ้าง จากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทั่วไปหรือจากประสบการณ์ต่างๆ เมื่อมีปัญญาความรอบรู้แล้วจะสามารถใช้เป็นประทีปส่องทางไปสู่ความสำเร็จทั้งในด้าน

หน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน และยังสามารถพัฒนาจิตใจตนเองให้เข้าถึงความมีอิสรภาพอย่างแท้จริง กล่าวคือ ทำให้จิตหลุดพ้นจากการครอบงำของกิเลสและความทุกข์ทั้งปวงได้

เนื้อเรื่อง

พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

1. การพัฒนาศรัทธา

คำว่า ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่ดีงามที่มีเหตุและผล ไม่ใช่เชื่ออย่างงมงายโดยปราศจากการพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาของตนเอง

ตัวอย่างของความมีศรัทธาคือ อุบาลีคฤหบดี ผู้เคยเลื่อมใสนิครนถนาฏบุตรมาก่อน ได้หันมาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยแสดงตนเป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิตตามที่ปรากฏในอุบาลีวาทีสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 56-77: 53-75) ว่า พระพุทธองค์ได้ตรัสตักเตือนอุบาลีคฤหบดีให้พิจารณาด้วยสติปัญญาเสียก่อน เพราะเมื่อได้พิจารณาให้รอบคอบแล้ว จึงค่อยลงมือทำเป็นการดีโดยพระพุทธองค์ทรงตักเตือนให้ถวายบิณฑบาตแก่พวกนิครนถ์ที่มาสู่เรือนของตนไป

ตามปกติ เพราะตระกูลของท่านอุบาลี เป็นตระกูลใหญ่ที่คนรู้จักมากเป็นเสมือนทำนน้ำสำหรับอาบและดื่มกินของพวกนิครนถ์ทั้งหลายมาช้านานแล้ว ฝ่ายท่านอุบาลีศฤงษณ์ เมื่อได้ยินดังนั้น ก็ได้กราบทูลแสดงความเชื่อมั่นและเลื่อมใสในพระพุทธองค์ยิ่งขึ้น เพราะเมื่อก่อนนี้เคยได้ยินจากบุคคลอื่นที่กล่าวว่า พระสมณโคดมได้ชักชวนผู้คนให้ถวายทานแด่พระองค์และพระสาวกเท่านั้น ไม่ควรให้ทานแก่ผู้อื่น เพราะทานที่ถวายแด่พระองค์และพระสาวกเท่านั้นมีผลมาก ส่วนทานที่ให้แก่อื่นๆ ไม่มีผลเลย แต่ตามความเป็นจริงที่ปรากฏชัด คือ พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนให้ทำทานแก่พวกนิครนถ์และคนอื่น ๆ ทั่วไปด้วย เพราะทานนั้นย่อมมีอานิสงส์แก่ผู้กระทำเหมือนกัน

จากเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาได้เปิดกว้างแก่บุคคลทุกชั้นวรรณะ โดยให้อิสระภาพและเสรีภาพในการตัดสินใจ คือ ให้ทุกคนพิจารณาด้วยปัญญาในสิ่งที่ปรากฏอยู่ เฉพาะหน้าให้ดีที่สุดเสียก่อน แล้วจึงค่อยตัดสินใจกระทำลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักของการพัฒนาศรัทธา คือ ความเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลักของการพัฒนาศรัทธา คือ ความเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะต้องประกอบด้วยเหตุผลและมีสติปัญญาเข้าไปกำกับด้วย

ในหลักของความเชื่อ พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักไว้ในเกสสปุตตสูตร บางที่เรียกว่า กาลามสูตร ตามชื่อหมู่บ้านของชาวกาลามชน นับว่าเป็นหลักความเชื่อที่ชาวพุทธทุกคนในยุคปัจจุบันนี้ควรสนใจศึกษาและนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อถือว่า ผิดถูกอย่างไร

เมื่อสรุปความในพุทธโอวาทที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ผู้ศึกษาจะพบว่า พระพุทธองค์ทรงกำหนดหลักเกณฑ์ตัดสินว่า สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อไว้ 3 ประการ คือ 1. ทรงให้พิจารณาด้วยสติปัญญาให้เห็นแจ้ง ประจักษ์ด้วยตนเองก่อน 2. ทรงให้อาศัยความเห็นของปราชญ์บัณฑิตเข้าประกอบด้วย 3. ทรงให้คำนึงถึงผลของการปฏิบัติว่า จะเกิดคุณหรือโทษ จะให้ความสุขหรือให้ความทุกข์ ถ้าเกิดผลไม่ดีก็ควรละเสีย แต่ถ้าเกิดผลดีก็ควรปฏิบัติต่อไป

อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่า เป็นศาสนาแห่งเหตุผล สอนให้พุทธศาสนิกชนมิให้เชื่ออะไรง่าย ๆ และไม่ให้อะไรอย่างงมงาย พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธรู้จักสร้างสรรค์และพัฒนาศรัทธาที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในตนก่อน เพราะผู้ที่มีศรัทธาที่ได้รับการพัฒนาดีแล้ว ย่อมจะเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อและ

เชื่ออย่างมีเหตุผล สามารถจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในทุก ๆ เรื่อง

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในท่ามกลางลัทธิศาสนาทั้งหลายในอินเดีย ซึ่งมีทั้งอำนาจและอิทธิพล เป็นการยากที่พระพุทธศาสนาจะอุบัติขึ้นและแผ่กระจายไปให้กว้างขวางอยู่กับชีวิตจิตใจของคนเป็นจำนวนมาก เพราะชีวิตจิตใจของคนอินเดียในสมัยนั้นมีแบบแผนการปฏิบัติตามลัทธิศาสนาต่าง ๆ ที่มีมาก่อนแล้ว จึงอาศัยบุคลิกภาพอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้ากับคำสอนอันประกอบไปด้วยเหตุผล พระพุทธศาสนาจึงเป็นปีกแผ่นเจริญก้าวหน้ามาด้วยดี

ลักษณะหลัก 3 ข้อใหญ่ของพระพุทธศาสนา คือ 1. เป็นคำสอนโดยการปฏิรูป เช่น การอาบน้ำในแม่น้ำคงคาเป็นการล้างบาป พระองค์ได้ปฏิรูปให้เป็นการทำสุจริตทางกาย วาจา ใจ 2. เป็นคำสอนโดยการปฏิวัติ เช่น ศาสนาอื่นให้เพ่งอาตมัน พระองค์สอนตรงกันข้าม คือ สอนหลักอนัตตา สอนโดยตั้งหลักธรรมขึ้นมาใหม่ เช่น หลักธรรมอริยสัจ 3. ลักษณะศาสนาพุทธอีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่เชื่อในพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก โลกปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ กรรมเป็นผู้สร้างสรรพสัตว์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

คำสอนในพระพุทธศาสนาไม่ผูกขาดโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง สอนให้

พึ่งตนเอง ปฏิเสธการนับถือชั้นวรรณะ ให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้นับถือทุกคน สอนให้ดำเนินชีวิตตามมัชฌิมาปฏิปทา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ปฏิเสธการบูชายัญ ซึ่งเป็นการเบียดเบียนคนอื่น ทำคนอื่นให้ได้รับทุกข์ทรมาน พระพุทธศาสนาไม่ได้มีรากฐานมาจากฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ แต่เป็นศาสนาที่มีเหตุผลและคุณงามความดีที่เห็นได้จริง เป็นตัวอย่างประชาธิปไตยที่เก่าแก่ที่สุดของโลก มีหลักการและวิธีการที่ทันสมัยมาถึงปัจจุบัน เป็นศาสนาที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (ภายในให้เป็นอิสระจากกิเลส ภายนอกให้เลิกทาสและห้ามไม่ให้กษัตริย์มีทาสไว้รับใช้) สอนไม่ให้คูห่มั่นเหยียดหยามกันเพราะเรื่องวรรณะ เพราะเรื่องชาติวงศ์ตระกูล ให้ถือเรื่องศีลธรรมเป็นเรื่องวัดคุณค่าของคน สอนให้ปฏิบัติเรื่องการทำบุญจากเรื่องการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์เพื่อบูชายัญมาเป็นการให้การสงเคราะห์คนอื่น สอนให้กล้าเผชิญความจริง เช่น สอนให้รู้จักการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และนำเอาประโยชน์จากการศึกษาเรื่องนี้มาใช้แก้ไขความไม่แน่นอนของร่างกาย สอนให้แก้ปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรมโดยไม่ละเลยต่อปัญหาทางเศรษฐกิจ สอนเน้นให้ถือเรื่องศีลธรรมความถูกต้องเป็นหลัก พระพุทธศาสนาสอนเน้นเรื่องการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต สอนให้พึ่งตนเอง เชื่อกฎ

แห่งกรรม ปฏิเสธตรรกศาสตร์ ให้ถือคุณค่าอื่นที่สูงกว่า สอนให้ทำความดีเพื่อความดี มีหลักเกณฑ์และมีคำสอนที่เป็นวิทยาศาสตร์ สอนให้พึ่งตนเอง ไม่ให้รอแต่พึ่งคนอื่น สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน สอนให้มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา สอนทางสายกลาง ไม่ทรมานตนเองให้เดือดร้อนและไม่ปล่อยตัวเองให้หลงระเหิดเกินไป (ไม่ประมาท) สอนให้รับฟังความคิดเห็นคนอื่นบ้าง ไม่ดื้อรั้นหัวแข็ง (ประชาธิปไตย) สอนให้รักษากายวาจาให้เรียบร้อย (ให้มีศีล) สอนเน้นให้กตัญญู กตเวทิตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอนไม่ให้เห็นคนอื่นศาสนาอื่นเป็นศัตรู ฯลฯ หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธเจ้าทรงประดิษฐ์ฐานพระพุทธศาสนาโดยถือเป็นการกิจหลักซึ่งเรียกว่า พุทธจริยา มี 3 อย่าง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 30 ข้อ 121: 399-401; เล่ม 31 ข้อ 197: 318-320; เล่ม 31 ข้อ 28: 585-586; พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 43: 150; เล่ม 32: 190) คือ

1. โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลกที่เรียกว่า พุทธกิจ 5 อย่าง คือ ปุเรกัตตกิจ ปจฉาภัตตกิจ บุริมยามกิจ มัชฌิมยามกิจและปัจฉิมยามกิจ (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 32: 113)

2. ญัตตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ เช่น ให้เข้ามาบวชได้หลังจากเป็นเดียรฉัตรมาก่อน และทรงห้ามญาติเมื่อทั้ง 2 ฝ่ายจะทำสงครามกัน

3. พุทธตถจริยา ทรงทำหน้าที่ในฐานะพระพุทธเจ้า เช่น ทรงวางหลักสิกขาบท เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาบวช

พระพุทธศาสนาจึงหลักธรรมคำสอน 84,000 พระธรรมขันธ์ เป็นศาสนาที่สามารถนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดเป็นมรรคเป็นผลตามสติปัญญาของแต่ละบุคคล พระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางและงามในที่สุด และมีความลุ่มลึกเปรียบได้เหมือนมหาสมุทร

มหาสมุทรนั้นจัดได้ว่า เป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของโลก โดยผืนน้ำอันมีขนาดกว้างใหญ่ นี้ มีเนื้อที่ครอบคลุมถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ผิวโลกทั้งหมด ทั้งมีความสำคัญต่อการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลกนี้ เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดของวัฏจักรน้ำ ก่อให้เกิดน้ำฝนตกลงบนพื้นผิวโลก เป็นแหล่งรองรับสิ่งสกปรกและมลพิษทั้งหมดจากแผ่นดิน มีความสำคัญในการช่วยลดความรุนแรงของสภาพอากาศบนผิวโลกด้วยการดูดซับความร้อนจากดวงอาทิตย์และเป็นแหล่ง

สำรองมหาศาลของน้ำมัน ก๊าซ ธรรมชาติและแร่ธาตุ รวมถึงเป็นแหล่ง อาหารที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของ มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย มหาสมุทรยัง มีความงดงามตามธรรมชาติและชีวิตได้ ท้องมหาสมุทรก็ยังหลากหลายน่า มหัศจรรย์

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นความ งามและความน่าอัศจรรย์เพียงเสี้ยว เดียวของมหาสมุทร เฉกเช่นเดียวกับ หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้าที่มีความอัศจรรย์ยิ่งนัก และมีความลุ่มลึกดุจห้วงมหาสมุทร เหมาะสมแก่สติปัญญาของคนทุก ระดับ

ความอัศจรรย์ของมหาสมุทร กับความอัศจรรย์ในพระธรรมวินัย

พระ พุ ท ธ ๐ ง ค์ เ ค ย ต ร ี ส เปรียบเทียบความอัศจรรย์ของ มหาสมุทรกับความอัศจรรย์ในพระ ธรรมวินัยกับอสุรชื้อปหาราทะ ดัง ปรากฏอยู่ในปหาราหสูตร อัญญานิบาต อังคุตตรนิกาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 23 ข้อ 19: 246-251) ไว้ดังนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาค ประทับอยู่ ณ ควางตันสะเดอันเป็นที่ อยู่ของนพเรขยัณห์ เขตเมืองเวรณูชา ครั้งนั้น ท้าวปหาราทะจอมอสุร (ผู้เป็น ใหญ่แห่งเหล่าอสุร จอมอสุรมี 3 ตน คือ จอมอสุรเวปจิตติ จอมอสุรราหู

และจอมอสุรปหาราทะ) เข้าไปเฝ้าพระ ผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิเษก แล้ว ยืนอยู่ ณ ที่สมควร พระผู้มีพระ ภาคตรัสกับท้าวปหาราทะจอมอสุร ดังนี้ ว่า

“ปหาราทะ พวกอสุรต่างพา กันยินดีในมหาสมุทรบ้างไหม”

ท้าวปหาราทะจอมอสุรกราบ ทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกอสุร ต่างพากันยินดีในมหาสมุทร”

พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า “ปหาราทะ ในมหาสมุทรมีสิ่งที่น่า อัศจรรย์ไม่เคยปรากฏเท่าไร ที่พวก อสุรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีใน มหาสมุทร”

ท้าวปหาราทะจอมอสุรกราบ ทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ใน มหาสมุทรมีสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคย ปรากฏ 8 ประการ ที่พวกอสุรพบเห็น แล้วต่างพากันยินดี สิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่ เคยปรากฏ 8 ประการ อะไรบ้าง คือ

1. มหาสมุทรต่ำไปโดยลำดับ
ลาดไปโดยลำดับ ลึกลงไปโดยลำดับ ไม่ ลึกชันดังไปทันที การที่มหาสมุทรต่ำไป โดยลำดับ ลาดไปโดยลำดับ ลึกลงไป โดยลำดับ ไม่ลึกชันดังไปทันที นี่เป็นสิ่ง ที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 1 ในมหาสมุทรที่พวกอสุรพบเห็นแล้ว ต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

2. มหาสมุทรมีปกติคงที่ ไม่
ล้นฝั่ง การที่มหาสมุทรมีปกติคงที่ ไม่

ล้นฝั่งนี้เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 2 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

3. มหาสมุทรไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมขัดซากศพขึ้นฝั่งจนถึงบนบกทันที การที่มหาสมุทรไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมขัดซากศพขึ้นฝั่งจนถึงบนบกทันที นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 3 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

4. มหานทีทุกสาย คือ คงคา ยมุนา อจิรวดี สรภู มหิ ไหลลงสู่มหาสมุทรแล้วย่อมละซื้อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า ‘มหาสมุทร’ ทั้งสิ้น การที่มหานทีทุกสาย คือ คงคา ยมุนา อจิรวดี สรภู มหิ ไหลลงสู่มหาสมุทรแล้วย่อมละซื้อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า ‘มหาสมุทร’ ทั้งสิ้น นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 4 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

5. แม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลก ที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนตกลงจากฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือเต็มได้ การที่แม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลกที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนตกลงจากฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือ

เต็มได้ นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 5 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

6. มหาสมุทรมิรสเดียว คือ รสเค็ม การที่มหาสมุทรมิรสเดียว คือ รสเค็ม นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 6 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

7. มหาสมุทรมิรตนะมาก มีรตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว การที่มหาสมุทรมิรตนะมาก มีรตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 7 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

8. มหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ใหญ่ คือ ปลาตมิริมิงคละ ปลาตมิริมิงคละ อสูร นาค คนธรรพ์ มีลำตัว 100 โยชน์ก็มี มีลำตัว 200 โยชน์ก็มี มีลำตัว 300 โยชน์ก็มี มีลำตัว 400 โยชน์ก็มี มีลำตัว 500 โยชน์ก็มี การที่มหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ขนาดใหญ่ คือ ปลาตมิริมิงคละ ปลาตมิริมิงคละ อสูร นาค คนธรรพ์ มีลำตัว 100 โยชน์ก็มี ฯลฯ

มีลำตัว 300 โยชน์ก็มี มีลำตัว 400 โยชน์ก็มี มีลำตัว 500 โยชน์ก็มี นี่เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 8 ในมหาสมุทรที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในมหาสมุทรมีสิ่งที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏ 8 ประการนี้แล ที่พวกอสูรพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในมหาสมุทร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกษุทั้งหลาย ต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้บ้างไหม”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า” ปหาราทะ ภิกษุทั้งหลายต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้”

ท้าวปหาราทะจอมอสูรทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในธรรมวินัยนี้มีธรรมที่นาอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏเท่าไร ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัย”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “ปหาราทะ ในธรรมวินัยนี้มีธรรมที่นาอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏ 8 ประการ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัย ธรรมที่นาอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏ 8 ประการ อะไรบ้าง คือ

1. ธรรมวินัยนี้มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ (การศึกษาไปตามลำดับ ในที่นี้ หมายถึง การศึกษาสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ และปัญญา การบำเพ็ญไปตามลำดับ

หมายถึง การบำเพ็ญอุตงค์ 13 และการปฏิบัติไปตามลำดับ หมายถึง อนุปัสสนา 9 มหาวิปัสสนา 18 อารัมมณวิภัตติ 38 และ โพธิปักขิยธรรม 37; พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 37: 412) ไม่ใช่มีการบรรลุหรือหัตถผลโดยทันที เหมือนมหาสมุทรต่ำไปโดยลำดับ ลาดไปโดยลำดับ ลึกลงไปโดยลำดับ ไม่ลึกชันดังไปที่ทันที การที่ธรรมวินัยนี้มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุหรือหัตถผลโดยทันที นี่เป็นธรรมที่นาอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 1 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

2. สาวกทั้งหลายของเรา ย่อมไม่ละเมิดสิกขาบทที่เราบัญญัติไว้ แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต เหมือนมหาสมุทรที่มีปกติคงที่ ไม่ล้นฝั่ง การที่สาวกทั้งหลายของเราไม่ละเมิดสิกขาบทที่เราบัญญัติไว้ แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต นี่เป็นธรรมที่นาอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 2 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

3. บุคคลใดผู้ทุศีล มีธรรมเลวทราม ไม่สะอาด มีความประพฤติน่ารังเกียจ มีการงานปกปิด ไม่ใช่สมณะ แต่ปฏิบัติว่า เป็นสมณะ ไม่ใช่

พรหมจารีแต่ปฏิญญาว่า เป็นพรหมจารี เน่าภายใน ชุ่มด้วยราคะ เป็นเหมือนหยากเยื่อ สงฆ์ก็ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น ย่อมประชุมกันนำเธอออกไปทันที แม้เธอจะนั่งอยู่ในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ก็ยังห่างไกลจากสงฆ์ และสงฆ์ก็ห่างไกลจากเธอ เหมือนมหาสมุทรไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมขัดซากศพขึ้นฝั่งจนถึงบนบกทันที การที่บุคคลใดผู้ศีล มีธรรมเลวทราม ไม่สะอาด มีความประพฤติที่น่ารังเกียจ มีการงานปกปิด ไม่ใช่สมณะแต่ปฏิญญาว่า เป็นสมณะ ไม่ใช่พรหมจารีแต่ปฏิญญาว่า เป็นพรหมจารี เน่าภายใน ชุ่มด้วยราคะ เป็นเหมือนหยากเยื่อ สงฆ์ก็ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น ย่อมประชุมกันนำเธอออกไปทันที แม้เธอจะนั่งอยู่ในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ก็ยังห่างไกลจากสงฆ์ และสงฆ์ก็ห่างไกลจากเธอ นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 3 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

4. วรรณะ 4 เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า ‘สมณศากยบุตร’ ทั้งสิ้นเหมือนมหาสมุทรที่ทุกสาย คือ คงคา ยมุนา อจิรวดี สรรภู มหิ ไหลลงสู่มหาสมุทรแล้ว ย่อม

ละชื่อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า ‘มหาสมุทร’ ทั้งสิ้น การที่วรรณะ 4 เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า ‘สมณศากยบุตร’ ทั้งสิ้น นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 4 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

5. แม้หากภิกษุจำนวนมาก ปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ก็ไม่ทำให้นิพพานพร่องหรือเต็มได้ เหมือนแม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลกที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนตกลงจากพายุฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือเต็มได้ การที่แม้หากภิกษุจำนวนมากปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ก็ไม่ทำให้นิพพานพร่องหรือเต็มได้ นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 5 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

6. ธรรมวินัยนี้มีรสเดียว คือ วิมุตติรส เหมือนมหาสมุทรมีรสเดียว คือ รสเค็ม การที่ธรรมวินัยนี้มีรสเดียว คือ วิมุตติรส นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 6 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

7. ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อธิเบทา 4 อินทริย 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 เหมือนมหาสมุทรที่มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว การที่ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อธิเบทา 4 อินทริย 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 นี้ เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ 7 ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

8. ธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งโสดาปัตติผล พระสกทาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งสกทาคามีผล พระอนาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล พระอรหันต์ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่ออรหัตตผล เหมือนมหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ขนาดใหญ่ คือ ปลาตมิติมิงคละ ปลาตมิริมงคละ อสุร นาค คนธรรพ์ มีลำตัว 100 โยชน์ก็มี มีลำตัว 200 โยชน์ก็มี มีลำตัว 300 โยชน์ก็มี มีลำตัว 400 โยชน์ก็มี มีลำตัว 500 โยชน์ก็มี การที่ธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน บุคคลผู้

ปฏิบัติเพื่อให้แจ้ง โสดาปัตติผล พระสกทาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้ง สกทาคามีผล พระอนาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล พระอรหันต์ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่ออรหัตตผล นี้เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏ ประการที่ 8 ในธรรมวินัยนี้ ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้ ปหาราทะ ในธรรมวินัยนี้ มีธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏ 8 ประการนี้แลที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้”

วิเคราะห์พุทธธรรมกับมหาสมุทรในมิติด้านความอัศจรรย์

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชั้นวรรณะ โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวายหรือมีความทุกข์ เพื่อดับต้นเหตุความทุกข์ พระพุทธศาสนามีวิธีการแห่งหลักธรรมคำสอนที่เป็นจุดแห่งความคิดมากมาย โดยอาศัยความศรัทธาเป็นพื้นฐานและมีปัญหาเป็นผลที่เกิดตามมา พระพุทธเจ้าทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาโดยถือเป็นภารกิจหลักซึ่งเรียกว่า พุทธกิจ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การที่พระพุทธศาสนามีความมหัศจรรย์เปรียบเหมือนมหาสมุทรที่มี

คุณลักษณะสำคัญ 8 ประการ ด้วยกัน คือ

ประการที่ 1 มหาสมุทรมีความลาดลุ่มลึกลงไปตามลำดับไม่โกรกชันเหมือนเหว เปรียบเสมือนกลุบุตรทั้งหลายที่มุ่งหมายบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นพระภิกษุ โดยมุ่งหวังที่จะยกตนเองให้เหนือกว่าชาวบ้านด้วยเครื่องประดับล้ำค่าทั้ง 3 ประการ คือ ศีล สมาธิและปัญญา จึงได้สละวิถีแห่งฆราวาสผู้ครองเรือนออกบวชเป็นบรรพชิต และได้พิชิตความทะเยอทะยานอยากที่มีอยู่ในใจตน โดยมุ่งถึงมรรคผลที่เกิดจากศึกษาและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาตามลำดับ พระภิกษุเหล่านั้นมิใช่ว่าจะมีการบรรลุหรือผลในทันที โดยที่แท้ ย่อมจะต้องศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมวินัย คือ ไตรสิกขาตั้งแต่วินัยขั้นพื้นฐาน จนถึงขั้นขั้นอุกฤษฏ์ที่บัณฑิตเรียกกันว่า อธิสิกขา แล้วได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคลชั้นต่าง ๆ กัน ซึ่งข้อนี้เปรียบประดุจความลุ่มลึกโดยลำดับแห่งมหาสมุทร ฉะนั้น

ประการที่ 2 น้ำในมหาสมุทรมีย่อมเต็มเปี่ยมอยู่เสมอฝั ง ถึงแม้จะมีปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในโลกนี้อีกหลายร้อยล้านท่าหรือมากไปกว่า นั่นก็ตาม แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีหรือจะมีน้ำทะเลล้นทะลักออกไปจากฝั ง ยกเว้นแต่ปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลงหรือน้ำ

ทะเลหนุนตามธรรมชาติ เหมือนพระสาวกทั้งหลายยินดีปฏิบัติตามธรรมวินัยไม่ล่งละเมียดสิกขาบท ซึ่งเป็นข้อที่พระพุทธเจ้าบัญญัติกำหนดห้ามมิให้กระทำแม้เพราะเหตุแห่งชีวิตแล้วสามารถพิชิตกิเลสได้บรรลุมรรคผลนิพพานไปแล้วมากต่อมาก ไม่เคยปรากฏว่า มีความคับแคบและแออัดในสถานที่อันเป็นที่รองรับผู้เข้ามาสู่พระธรรมวินัยและได้บรรลุมรรคผลชั้นสูงเหล่านั้น ซึ่งข้อนี้เปรียบเหมือนทะเลที่เต็มเปี่ยมอยู่เสมอฝั ง และไม่เคยล้นทะลักออกจากฝั ง ฉะนั้น

ประการที่ 3 มหาสมุทรมีย่อมไม่เต็มไปด้วยสิ่งโสโครก เพราะคลื่นย่อมพัดและซัดเอาซากศพเข้าหาฝั ง เสมอ ไม่ว่าคราใดก็ตามที่สิ่งสกปรก เช่น ซากพืช ซากสัตว์หรือแม้แต่คราบน้ำมันที่ตกลงไปในทะเล สิ่งโสโครกเหล่านั้นย่อมถูกคลื่นซัดเข้าหาฝั ง อยู่เสมอ ทำให้มหาสมุทรสะอาดหมดจดจากสิ่งโสโครกอยู่ตลอดเวลา เปรียบเหมือน บุคคลผู้ทศศีล มีความประพฤติเลวทราม ปกปิดกรรมชั่วที่ตัวทำเอาไว้ ไม่ใช่สมณะปฏิญาณว่า เป็นสมณะ ไม่ใช่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ปฏิญาณว่า ประพฤติพรหมจรรย์ แม้เขาจะอยู่ในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ แต่ก็ได้ชื่อว่าห่างไกลจากสงฆ์และสงฆ์ ก็ห่างไกลจากเขา และย่อมถอนตัวออกจากการถือเพศบรรพชิตลาสิกขาออกมาครอง

เรือน มีให้เห็นเป็นประจักษ์พยานแล้ว มากต่อมาก ซึ่งข้อนี้เปรียบเหมือน มหาสมุทรที่กำจัดสิ่งโสโครกโดยคลื่น จะพัดพาเอาสิ่งปฏิกูลเหล่านั้นขึ้นสู่ฝั่ง ฉะนั้น

ประการที่ 4 แม่น้ำทุกสาย เมื่อไหลไปถึงมหาสมุทรแล้วย่อมละชื่อ เดิมทั้งหมดและมีชื่อว่า มหาสมุทร เสมอกัน เปรียบเสมือนบุคคลจาก วรรณะทั้ง 4 คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร หรือต่างกันฐานโดยฐานะ ที่แสดงออกถึงคุณลักษณะอื่น ๆ เมื่อ ออกบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและ โคตรเดิมและถึงการนับว่า เป็นพระ สมณศากยบุตรทั้งนั้น ซึ่งข้อนี้เปรียบ เหมือนแม่น้ำใหญ่ ๆ คือ คงคา ยมนา อจิรวดี สรรภู มหิ เป็นต้น แม่น้ำ เหล่านั้นเมื่อไหลไปถึงมหาสมุทรแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมทั้งหมดถึงการ นับว่า มหาสมุทรนั่นเอง

ประการที่ 5 เป็นที่รวมตัวของ แม่น้ำทุกสาย แม่น้ำทุกสายในโลกย่อม ไหลไปรวมลงในมหาสมุทรและแม่น้ำ ฝนก็ย่อมตกและไหลลงสู่ มหาสมุทร แต่มหาสมุทรก็ได้เคยปรากฏว่า จะ พร่องหรือเต็มเพราะน้ำนั้น แต่กลับมี อยู่เป็น ป ก ตี เสม อ ฝ่ง นั้ น เอง เปรียบเสมือนกุลบุตรเข้าสู่ พระพุทธศาสนาโดยมุ่งบรรพชา อุปสมบทเป็นพระภิกษุ แม้จะ

ปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ แล้วจำนวนมากก็จริง แต่นิพพานธาตุก็ มิได้ปรากฏว่า พร่องหรือเต็มหรือ ว่า คับแคบไปด้วยพระภิกษุเหล่านั้น ข้อนี้ เปรียบเหมือนแม่น้ำทุกสายในโลก ย่อมไหลไปรวมลงในมหาสมุทร และ สายฝนก็ตกลงสู่มหาสมุทร มหาสมุทร ก็ไม่ปรากฏว่า พร่องหรือเต็ม ฉะนั้น

ประการที่ 6 มหาสมุทรมี รสชาติเป็นอันเดียวแท้แน่นอน ไม่ว่า น้ำทะเลจะเก็บตัวอย่างมาจากซีกโลก ไตก็ตาม น้ำนั้นก็ย่อมจะมีรสชาติอัน เดียวกัน คือ รสเค็มนั่นเอง และธรรม วินัยนี้มีรสเดียวเช่นกัน คือ วิมุตติรส หรือความหลุดพ้นจากกิเลส คือ พระ นิพพานเป็นเป้าหมาย ไม่ว่าการสอน ธรรมที่เป็นคำสอนของพุทธศาสนาใน ยุคใดสมัยใดหรือแม้แต่ในประเทศใด ๆ ก็ตาม คำสอนเหล่านั้นย่อมมีจุดมุ่งเป็น อันเดียวกัน คือ พระนิพพานทั้งสิ้น ทั้ง ในระดับแห่งการดับทุกข์หรือความคับ แค้นที่มีอยู่ในใจตน และทั้งการดับทุกข์ ด้วยการสร้างสันติสุขในเชิงสังคมที่ กว้างขึ้น ซึ่งข้อนี้เปรียบเสมือนน้ำใน มหาสมุทรมีสเดียว คือ รสเค็ม

ประการที่ 7 ในมหาสมุทรมี สมบัติที่ล้ำค่ามากมาย ในมหาสมุทร นอกจากจะมีความหลากหลายทาง ชีวภาพหรือประเภทของสัตว์และสิ่งมี ชี วิ ต ใน ทะ เล แ ล้ ว ยั ง มี ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อีกจำนวน

มาก เช่น สิ้นแร่ ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และทั้งยังมีรัตนชาติทรงค่าต่าง ๆ เช่น แก้ว มุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ แก้วมรกต หัถ์กรรมวินัยในพระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน มีสมบัติหรือรัตนเป็นจำนวนมาก คือ บรรดาข้อธรรมทั้งหลายมีสติปัญญา 4 สัมมปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ล้วนแต่เป็นเครื่องประดับที่ประมาณค่ามิได้ ปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธศาสนาเท่านั้น ซึ่งข้อนี้เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีทรัพยากรและรัตนมากมายหลายชนิด ฉะนั้น

ประการที่ 8 มหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ คือ ปลาชนิดและขนาดต่าง ๆ นอกจากนี้ ท่านว่าเป็นที่อาศัยของพวกอสูร นาค และคนธรรพ์ที่มีร่างกายใหญ่ประมาณเป็นร้อย ๆ โยชน์ก็มีอยู่ แม้ธรรมวินัยนี้ก็เป็นที่พักอาศัยสิ่งมีชีวิตยิ่งใหญ่ คือ พระโสดาบัน ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล พระสกทาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล พระอนาคามี ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล พระอรหันต์ และท่านผู้ปฏิบัติเพื่อความเป็นพระอรหันต์ ล้วนแต่มีความเป็นใหญ่และประเสริฐกว่าความเป็นพระราชาจักรพรรดิ ข้อนี้เปรียบ

เหมือนมหาสมุทรเป็นที่พำนักอาศัยของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ ฉะนั้น

สรุป

ที่กล่าวมา คือ ความมหัศจรรย์แห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่มีลักษณะคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ดีแล้ว เป็นธรรมที่ผู้ศึกษาลงมือปฏิบัติจะพึงเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยตนเอง เป็นธรรมที่สามารถปฏิบัติได้และให้ผลได้โดยไม่จำกัดกาล เป็นธรรมที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงตรวจสอบมาดูเถิด เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัวและเป็นธรรมที่ผู้รู้ก็รู้ได้เฉพาะตนนั่นเอง มีความจริงและทนต่อการพิสูจน์ โดยสวนกระแสความนิยมของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักธรรมที่เปรียบเทียบกับความอัศจรรย์ของมหาสมุทร 8 ทั้งประการนี้ แสดงให้เห็นพระสัทธรรมที่มีความงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางและงามในที่สุด และเป็นการแสดงธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วยการยกเรื่องราวที่เห็นภาพชัดเจนมากกล่าวเป็นอุทาหรณ์ ไม่ได้กล่าวหักล้างแนวคิดเดิม แต่เป็นการสอดแทรกความจริงให้เห็นผลในเชิงปศุลาธิฐาน อันเป็นการแสดงพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ประการหนึ่งนั่นเอง

บรรณานุกรม

- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 13, 23, 30, 31*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2508). *วิสุทธิธรรมคัมภีร์ ภาค 1 ตอน 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- _____. (2543). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 32, 37, 43*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.